

Column Kennismail van Allard Bruinshoofd: Wedden op slimmere paarden

Op 28 september maakte de Algemene Rekenkamer de resultaten bekend van haar onderzoek naar de effectiviteit van het Nederlandse innovatiebeleid. De ongemeen harde hoofdconclusie is dat doeltreffendheid noch doelmatigheid van de bestede publieke middelen (€ 3,7 mrd in 2010) kon worden vastgesteld. En dat terwijl Nederland bij monde van zijn beleidsbepalers juist inzet op de kenniseconomie en zijn publieke uitgaven daaraan sinds 2003 heeft verdubbeld.

Gelukkig betekent de constatering van de Rekenkamer niet dat innovatie en het versterken van het innovatieve vermogen van Nederland slechte bestemmingen zouden zijn voor (publieke) middelen. In tegendeel zelfs, zoals u in deze Kennismail kunt lezen. In de eerste plaats zorgt de vergrijzing ervoor dat door innovatie gegenereerde productiviteitsgroei de belangrijkste bron van economische groei zal zijn in de komende decennia. Nu is het vertrekpunt voor Nederland uiteraard gunstig, met een hoogproductieve economie, een goede infrastructuur en de uitstekende ligging als toegangspoort naar Europa. Toch is verdere versterking van het innovatieve vermogen belangrijk, aangezien Nederland er volgens de Rabobank Innovatie Index op dat vlak uitzonderlijk goed noch slecht voor staat tussen de andere industrielanden en de grootste opkomende markten.

Overigens is de snelle groei in die opkomende markten voor slechts een beperkt deel een reflectie van hun innovatieve vermogen en meer van de toepassing van bestaande buitenlandse technologie in combinatie met de herallocatie van mensen naar productievere sectoren. In China neemt dit de vorm aan van de migratie van arbeiders vanuit de agrarische sector naar de industrie en in India zien we vooral de stormachtige vooruitgang in de ICT-gerelateerde dienstensector. Het op eigen kracht genereren van vernieuwing en resulterende economische groei is ook voor deze landen (nog) geen krachtbron.

Het middelmatige innovatieve vermogen van de Nederlandse economie is gelukkig geen afspiegeling van het volledige Nederlandse bedrijfsleven. De meest succesvolle Nederlandse ondernemingen zetten namelijk al jaar en dag in op vernieuwing van producten en processen en zijn daarin zeer succesvol in zowel ons eigen land als (ver) daar buiten. En anders dan zoals de Rekenkamer het Nederlandse regeringsbeleid schetst, zijn deze bedrijven het stadium van *trial & error* allang gepasseerd. Men heeft geleerd en vastgelegd wat werkt en vooral wat niet werkt en gebruikt die kennis en ervaring om nieuwe sporen van onderzoek en ontwikkeling veel effectiever uit te selecteren. Ondersteuning hiervan met beleid zou zich moeten richten op goed opgeleide, kritische denkers, die op hun interessegebieden worden uitgedaagd het beste uit zichzelf en anderen te halen. En die constatering leunt tegen het standpunt van de Rekenkamer aan dat de samenhang van de innovatie-agenda's van de verschillende departementen meer in dienst moet staan van de doelen die er in gezamenlijkheid mee worden nagestreefd. Want het op het innovatieve vermogen gericht optimaal vormgeven van de omgevingsfactoren is iets waarbij meer, zo niet alle departementen op aangehaakt zouden moeten zijn.

Als positieve opsteker: grote uitvindingen uit het verleden vonden regelmatig onder nog minder gunstige omstandigheden plaats. De creatieve geest van de mensheid laat zich wat dat betreft moeilijk volledig buitenspel zetten, al kan het juiste beleid wel degelijk het rendement ervan aanzienlijk verhogen. En daarmee gaat de zoektocht naar de heilige graal –die nieuwe baanbrekende uitvinding waar we weer decennialang de economische

vruchten van kunnen plukken- door. We hebben geen idee welke vorm die doorbraak zal aannemen, maar we weten dat zij waarschijnlijk uit onverwachte hoek zal komen. Of om er een beroemd citaat van Henry Ford bij te halen: "als ik mijn klanten had gevraagd wat ze mij graag voor hen hadden zien ontwikkelen, dan zouden ze hebben geantwoord 'een sneller paard'."

oktober 2011